

ТЕОРИЯ ПОЛИТИКИ.

X.

Марксизм а Бакуніський анархізм.

Науковий соціалізм або т. зв. марксизм має величезний вплив на розвій соціалістичної думки в шій Європі, а зокрема на всі робітничі партії в Європі. Вправді — вже перед ним були робітничі партії ("чартисти" в Англії і Ляспя в Німеччині), але аж по створенню "наукового соціалізму" Марксом і Енгельсом робітничі партії одні за другою стали приймати соціалізм як свою остаточно ціль. Чому це так? — Бо "науковий соціалізм" був так розумно і точно утворений на фактах з історії і з сучасності, що давав думаючим людям ключ розуміти, що дієсь кругом них і до чого йде. Ся наука доказувала не пустими словами, але датами (числами і фактами), що світ поступово розвиває (еволюціонує) в напрямі до концентрації капіталу, оже до концентрації продукції і торгівлі, а тим самим до соціалістичного ладу. Се давало людям тверду віру в побуду сего ідеї — віру, оперту не на серці, не на симпатії лише, але на науці, на розумі. А ся віра давала силу цілому рухові.

Дякую людям твердою основі вірити в т. зв. "державу будучини" (як назвали в науці со будучу соціалістичну державу), науковий соціалізм рівночасно зробив робітничу рух спокійним та реформаторським. Маркс і Енгельс, а за ними й інші теоретики т. зв. марксизму, виказували, що світ розвиває після певних незломних законів, яких люди не можуть обійти ні хоби чином обхити. Все мусить дозріти, на все мусить прийти свій час. Розвою (еволюції) не можна штучно перекосити; треба його поступово перебудувати. Соціалістична революція (переворот) і диктатура пролетаріату — виникають лише доки не скінчаться, ніж вони назріли, сей не революціонер і не соціаліст, а фантаст, авантюрист або демагог-провакатор, що іде шкідити справі пролетаріату. Се не совієтний провідник працюючих мас, але їх звідник. Бо за скорий вихід соціальної революції — казали вони — мусить скінчитись упадок революції, а поворотом реакції, мусить скінчитись програю, розгромом і зневірою пролетаріату, а скріпленням реакції. Се доказували вони на таких двоох приправах а життя Франції, як упадок Блянкінста 1849. року та упадок парижської "комуні" з 1872. року. Тоді-то горючоревольцій французький пролетаріат пробував захопити владу і завести соціалізм, та на короткий час освягав навіть локальний успіх по містах, а скінчилося на розгромах пролетаріату і скріпленні реакції. Чому? — Бо пролетаріат не мав ще тоді у Франції такої сили (і сьогодні ще не має її), щоби завести свій лад. Дрібні ремісники, купці, промисловці, а головне селянські маси в великій більшості і вони недопустили до заведення соціалізму. Натомість — вчили марксистів — маючи хочби славу меншість в парламенті та маючи свої кооперативи, пролетаріат може тимчасово поправити свою долю, може здобувати поступово кращі умовини життя і чимраз більшу політичну силу — та притягуватиме тим способом на слухачів, коли він здобуде більшість і возьме владу у свої руки. Значить: марксисті радять робити в практиці те, що робили чартисти і Ляспя. Що вони мали рацію, се показав життя практика. Де лише пролетаріат пішов за їх наукою, там виводив великі робітничі партії, що здобували силу в парламентах і порозумі колись законні для робітничих, та робітничі живуть краще, там пролетаріат свідомий, сильний і організований, там він бланцій до захоплення держави в свої руки і т. раз на все.

Маркс і Енгельс особливо завзято поборювали російське революціонерство, Бакуніну, що зразу належав до одної з них партій, а потім надіявся від них. Бакуніну був типовий Роскіянин і типовий російський інтелегент-революціонер. Цей російський нарід се ще одна велика дитина. Царі держаки його хотки отці в неволі і темноті. Зрештою, доки не було електрики і телеграфів, Москіяні жили одним на боці від решти Європи, наче за великою, непроходимою стіною. Культура захочила там зразу лише шхляту (дворянство) і то лише по верху. Потім захочила міста-бюрократія, але таксамо по верху. А маси народні остали до сьогодні темні. В темнім краю забобон, віра в чари, чуда, пророків, "святих" (як Разутин) поширяєсь лискавою. Чим що менше правдоподібно, тим скорше приймаєся, а чим що більше розумне, тим тяжше людям перекачати в прсе. Але й інтелегенція мало відконала від мас від чуда. Вона — що правда — не вірить в монастирські чуда, ворожбитські чари чи таких "святых" як Разутин, але вірить в ріжні соціально-політичні чуда та ча-

ри: "програми", "доктрини", і "ізіми". Чим менше яка доктрина пригода для Росії, чим більше далека від реального життя, тим легше-примієся вона в російському інтелегенті. Він буде вірити фанатично в неї, хоч се очевидно неможливо, буде за неї боротись і готов сам вмерти за неї і других різати масами. Така вже малоокритична влада того примітивного народу.

Бакуніні був справдішим сином матушки-Росії — з усіма прикметами примітивного мислючого інтелегенту-революціонера. В Росії в ті часи була панщина (кріпацтво). Одиноними письменними людьми по селах були дідачі і піп. Кротова тьма царля по всій великій державі. Цар був в очак народів богом на землі. Але все те не перешкодило Бакуніні вірити — і то горючо — в те, що в Росії легше можна завести соціалізм, як приміром в Англії або Франції. Ту своєю віру Бакуніні опер на факті, що в Московщині мужицька земля не була приватною власністю селян, але спільною власністю цілої громади ("община"). Громада що року передавала землю між селян на ново. Через те ніхто з селян не дбав о поле як слід, не гноїв його, не упрямляв добре, не знав подіуму — бо ніхто не сподівався, щоби сам той сам кусень поля на слідуочий рік. Дві третини землі лежали облогом (парина). Все те разом показувало, що московське рільництво стоїть на дуже се низькому уровені, на такім, на яким тому селяні як 1500 літ стояли в Німеччині і Англії, а тому 3—4 тисячі літ в Італії і Греції, коли-то мешканці сих країв були ще напів дикі. Російська "община" (спільність селянської землі) була саме доказом некультурності російських мужиків і заощафна цілого народу. Але Бакуніні, запанівавши повір'ям з європейським соціалізмом, сказав собі, що та "община" — те власне соціалізм та що в Росії треба лише скасувати панів і царя, а остальне — соціалізм. Владу в Росії спочиваючи в руках лихих царів, злодійських міністрів і пінетничих урядників, лише докучала людям, а нічого доброго їм не давала. Тому Бакуніні сказав, що не треба жалкої держави ні владу, а лише самі селянські громади-общини дадуть собі раду. Се знов був анархізм (безвластє). Щоби осміянути сю ціль — казав Бакуніні — треба бутувати селян ріжними способами, аби лише було бунти. А як тіх бунтів буде багато, то з них зривається вкінці загальний бунт, а який пан та цар пропадуть. Як вони пропадуть, то шль вже освягена, бо селянські громади і так є "соціалістичні". Се знов було т. зв. "бунтарство".

Не треба доказувати, що вся та наука Бакуніна була одним величезним носенсом (безміслицею), як се життя показало. Тому Маркс і Енгельс поборювали Бакуніна завзято, виказуючи, що "община" то не є жаден соціалізм, а гільки некультурність, що анархізм є носенсом, бо самі громади не дадуть ради важнішим справам, та що до соціалізму треба перейти через капіталізм — а Росія (тодішня) ще навіть не діждала була до капіталізму. Вони виказували, що і "бунтарство" є носенсом, бо з него може вийти там лише некультурна різанина, але не соціалізм. Вони казали, що в Росії треба мусить розвинути капіталізм, а до того треба занесення панщини, свободи селян тіл на зарбки до міст, розвою фабрик і пролетаріату і т. д. Аж потім може зачатись організоване пролетаріату на соціалістичні програми.

І Маркс з Енгельсом побідили. Всі європейські робітничі партії прийняли їх науковий державний соціалізм, а відкинули бакуніський анархізм. Навіть в Росії, серед революційної інтелегенції, побіди був вкінці марксизм, а не бакунізм. Доконало сего своїми творами Чернішевський та Плеханов, а се більше доказом сего економічного розвію Росії. По скасованню панщини (1861. р.) значали там повставати фабрики, копальні, залізниці та з'являлись початки капіталізму і пролетаріату. Се давало основу до організації російської соціал-демократії на основі марксизму. Вправді жля Крапоткін стваряв дальше розвію бакуніський анархізм, а славний письменник, граф Толстой, переробив сей анархізм на основі Христової науки (евангелія) в соціально-релігійну філософію, що проповідувала чоловічоловний сільський комунізм. Але обидві ці струні не вдержались супроти сил розумових аргументів марксизму, який окол 1900—1910 став палючим серед думачої російської інтелегенції. Зорганізований від його впливом рух російських наслідків невдачої манджурської війни і дав першу російську революцію 1907. року. Вона була лише початком до того перевороту, що доконався 1917. року по невдаччє царату у світовій війні.

(Дальше буде).

СТАРОКАРСЬКІ СПРАВИ ПАРШПОРТИ КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ ПЕРЕСЛІКА ГРОШІИ

T. J. HRYSEY & CO.

329 S. 4TH ST., PHILADELPHIA, PA.

РОДИМЦІИ Зізнаєтесь до фирм, котрі висувають Українців тільки за гроші, що вибуло розкрито на Україні, або до такої, що за багато обіщань, удається устно або писемно до знайої Вам віл ат ПРАВИЛНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІИ, яка надаватиме у васіх місцях, при добрій долі і більшій сумі грошей, будувати і подагувати певні агадані справи напівнаше, найкраще і на повнош гваріацію.

ПІДСІМ ММ.

Ріаєм ми, відсім ми. На завтра смерть комуєсь несе череда. Трагич страждань не мало переживані, Це морт і це чекан наперд.

Судинсь нас, любові своєю до краю, Судинсь нас, любові своєю серце мук, Судинсь нас, любові своєю вірності мук, Ночі, на ніч безсонних наурт.

Де жби, даль, ніхто не перекозито, У рійний край, сумасний прекаси сон. Ніхто в труну васіхми не волозито, Самому ми відсе докорон.

Дивно, дивно залиши в роздумі, А де лять як спогяди без кіл, Не можемо ми кохати Україну, — Росія, ти не бачиш на вік, Чешоткова, Польща (на еміграції), 15. лютого, 1921.

КУПУЙТЕ ФАРМИ З БУДИНКАМИ І ЗАСІВНО НА ПОЛУДНЕ ВІЛ ФІЛАДЕЛФІ Є ЗЕМЛІ СІДНИХ СТЕПІВ.

До тіх просторів входить части Північний, Мерілен і Делавар Стейт. Тут урядовісь перекозито кукуруза і пшениця. УКРАЇНЦІ ЗАКУПИТИ БОГАТО ФАРМ. Коли Ви вичаєте набути фарму, можете розвизати у них про що стору. Не потрібні гроші, можете добити набути від 30 до 200 акрів землі з будинками, інвентаром і худобою, при добрій долі і більшій сумі грошей.

По інформації пишть на адресу: **OMELAN KULCHICKY, 833 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.**

ДРУГИЙ ОФІС: ELKTON, MD. OMELAN KULCHICKY, 833 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВІЛІС БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Христевиця, від 223, повідомляє всіх своїх членів, що в Росії відбувся великий мінг вибудється в неволь, 20 с. м. о. години 3-їх сполуду, і в галі де завітали. Прогіться всі прибути на той мінг, бо є важні справи. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу.

ГАМБУРГ-БРЕМЕН-ПОТЕРДАМ-ЛІБАВА-ГДАНСК

Продаємо шифарти до краю і спроваджуємо з краю. Виробоме папшорти. Пишть на адресу: **IMIGRANT AID COMPANY, Inc., 225 East 99th Street, New York City** TELEPHONE: ORCHARD 5482

КЕНЕЗАС СІТІ, КЕНЕЗ. Бр. св. Івана Христевиця, від 323, повідомляє всіх своїх членів, що в Росії відбувся великий мінг вибудється в неволь, 20 с. м. о. години 3-їх сполуду, і в галі де завітали. Прогіться всі прибути на той мінг, бо є важні справи. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу.

МАЛИМ КОШТОМ можете мати власну господарю і забезпечити собі Вашу будучість, щоби так там же не гуртати на старій ділі. Можете у власній квартирі, виласно у власній землі, на вулиці, в місті без надіяє купити за 620с.

\$375.00, \$50.00 з 3 ГОРІ І \$3.00 МІСЯЧНО НА ВИПЛАТ

ЗЕМЛЯ НАХОДИТЬСЯ ПРИ ВЕЛИКОМ ФАБРИЧНОМ МІСТІ Ю БРОН-СВІК, СТЕАТ НЮ ДЖЕРСІ, 50.000 ЛЮДИСТ, 55 МІНУТ ВИДАЛЕННЯ З НЮ ЙОРКУ, ДЕ НАХОДИТЬСЯ ВСІКІ ФАБРИКИ, ДОБРОЮ ПЛАТНЕЮ, НА ТІЙ ЗЕМЛІ ВИБУДУЄМО ВАМ ХАТУ ПІШ ВООДІ ПЛОДОВИ, ЯКУ МОЖЕТЕ ВИПУСКАТИ ТАКСАМО ЯК РІАНТ. — В РАЗІ КУПИТИ КОМПАНІЯ ТРАКТОРІ КОШТИ ПОДОРОЖИ. — ОФІС ОПОЛОЖЕНІ ТАКОЖ В НЕДІЛІ ДО ПОВЕРНЕННЯ — НЕ ЗВОДИТЬСЯ А РІДІВАЄТЬСЯ ПІШТИ АБО ГОЛОСИТЬ ПО ДАЛЬШІ ІНФОРМАЦІИ ДО:

СКРЕНТОН, ПА. Товариство "Візна на Україну", від 176, повідомляє всіх своїх членів, що в Росії відбувся великий мінг вибудється в неволь, 20 с. м. о. години 3-їх сполуду, і в галі де завітали. Прогіться всі прибути на той мінг, бо є важні справи. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу.

HAMILTON REALTY CO., 63 PARK ROW, WORLD BLDG., ROOM 910, NEW YORK CITY КОМПАНІЯ Є ПІД КОНТРОЛЕЮ СТЕАТЮ.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Повідомляє всіх своїх членів, що в Росії відбувся великий мінг вибудється в неволь, 20 с. м. о. години 3-їх сполуду, і в галі де завітали. Прогіться всі прибути на той мінг, бо є важні справи. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу. Котрий член доміг, щоби на той мінг прийти, а до чого хто захоче, а не запляти, то буде суворо карано за брствата і з У. Н. Союзу.

AMERICAN BLACK SEA LINE, Inc. під американським прапором

ДО КОНСТАНТИНОПОЛЯ — КОНСТАНЦІ НАГІПОСПИНИМ ПАСАЖИРСЬКИМ КОРАБЛЕМ **ACROPOLIS** ВІДІЗЖАЄ З НЮ ЙОРКУ

14. КВІТНЯ О 2-ГІЙ ГОДИНІ ПОЛУДНИИ

а Pier No. 5, U. S. ARMY TRANSPORT SERVICE, Hoboken, N. J.

До КОНСТАНЦІИ	Білеті III класи	11-ї класи
До КОНСТАНТИНОПОЛЯ	145.00	\$250.00 і вище
	145.00	\$250.00 і вище

\$5.00 воєнна такса додатково.

По новій паробри годинності до: **STEPHANIS, BENAS & COMPANY, GENERAL AGENTS 21-24 STATE STREET, NEW YORK**

Всі уповноважені агенти можуть ужити о права агентури.

ШФКАРТУ ДАРОМ

ДАМО КОЖДОМУ, ХТО ДОКАЖЕ, ЩО МОЖЕ КУПИТИ ШИФКАРТУ ТАНШЕ НИЖ У НАС.

ДОВІРЕ ЛЮДЕЙ, А НЕ ДОХІД — ЦЕ НАША ЦІЛЬ.

ПАПШОРТИ ВИГОТОВЛЮЄМО ДАРОМ.

Понамаємо при оплаті "НІКОМ ТЕКС".

ГРОШІ переслаємо по найвишому курсі з повною гарантією.

На бажання висилаємо книжечку календар. Заки що зробите, удається до нас за порадом.

ATLANTIC STEAMSHIP AGENCY, 154 E. Houston St., New York City

СПРОВОСТАННЄ.

В 43. г. "Свободе", з 22. лютого, 1921, була поміщена доповідка з Шкаго, Іл., в якій було сказано, що тамшанська газета "Оса" перестала виходити; що подруга редактора сї газети, обурена на його поведенне в публичному шинку, де нібито мав "кавалювати", як писав диспувател, викинула його з кінгсгорського бізнесу і веде його само; і вкінці, що говорять, що редактор "Оси" вітє з Шкаго.

Редактор газети "Оса", п. П. Маркевич, пише до нас, що ті доносення диспувателє є неправдиві. Завяляє віи:

Що газета "Оса" не перестала виходити, а спізналась тільки з браку паперу; що він з женою не мав жадних спорів, а жие в найліпшій згоді і любові; та вкінці що з Шкаго не вітє, але остєе там далі.

Ми помістили згадану доповідку, не квестіонуючи правдоподібноності нашого диспувателє, котрий до того чужа подавав нам тільки "правдиві" вісти. Одначе коли тепер виявилось,

що згадана доповідка містила неправдиві твердження, ми радо мистимо се спростованне, бо не хочемо нікому робити кривд, отже і п. Маркевичеві.

Се спростованне неправдивих тверджє нашого диспувателє з Шкаго є рівночасно сатисфакцією для п. Маркевича.

Редакція.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕСІЛКОВИЙ ДІМ

Грошій за 1000 польських марків

КУРС

драфт \$1.45

почтою 1.55

Ромулю, леве

драфт \$13.00

почтою 14.60

пересилка 35 цт.

Курс підлягає податку ватні

під упр. Гр. Завісничого, лиса, фінанс.

ПЕРЕСІЛКА ГРОШІ ПО ДЕННИМ КУРСІ ШКОРО, СОВІСНО І БЕЗ СПЕКУЛЯЦІИ.

Служа вислаєть і довозять кошти.

ПРОДАЄ ШИФАРТИ І СПРОВАДУЄ РОДИНИ

Гроші шльти кожні ордер або готівкою на адресу: **EAST EUROPEAN EXCHANGE, 2234 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL.**

СКЛЕП ГРАМОФОНІВ ДЕШЕВО ДО ПРОДАЖИ.

Склеп грамофонів і рекордів в польсько-українській ділянці, від кількох літ добре просперуєючий, з товаром на \$15,000 вартості, а пречини він їзду до краю, є на продаж за половину ціни і навіть дешевше. Голяються як до CHEMICAL SUPPLY CO., 425 First Ave., New York, N. Y. 60,25

СТАНЬТЕ ШЛОРИЧНИМ ПЕРЕДПЛАТНИКОМ "СВОБОДИ"!

Ганьке шлоричний передплатник сам і другим рязьке. Чим більше шпирєт "Свободу", тим шлішче її пробієте, а це до чого нішого тьма для вас самого і для всього являю.

Нехай не буде диспувателєм Українське в Злучених Державках, Канаді, Мексикі, котрий не хоче передплатити "Свободу"!

Кожній Українськй арешній варти бути своєю адляцією, самостійно як редакторський фонд газети, а не сповіяти з чужою ласку і читати позачужу як моту, або чужо, або жадної, як часом годі позичити або купити.

Чого варто собі жадувати? Досить, що Вам друці жадують. Зараз шльте записку передплатити і шльте на себе до "Свободи".

ХТО ХОЧЕ МАТИ гарний, поважний фор-матом і змістою календар на рік 1921 р. "ДНІПРО"?

нехай спішиться зі за-мовленням, бо вже на випередженні. Завер-шенія враз із надією з ст. 100 просимо прислати на адресу: **"СВОБОДА", 83 Grand St., Jersey City, N. J.**

КОЗАЦЬКЕ СВЯТЯННЯ

на пр. дн. ЦІНА 25 ЦЕНТИВ

замовлення вислаєть враз з готівкою на адресу: **"СВОБОДА", 83 Grand St., Jersey City, N. J.**

U.S. MAIL STEAMSHIP COMPANY, Inc.

ВІДІЗЄ З НЮ ЙОРКУ БЕЗ ПЕРЕДАДАННЯ ПРЯМО ДО **ВРЕМЕНІ ГДАНСЬКА**

S. S. ANTOIGNE 19. МАРЦЯ І 7. МАЯ

S. S. SUSQUEHANNA 16. ЦВІТНЯ І 21. МАЯ

Голяються до Кассатер Dept. 1, 45 Broadway, New York City, або місцеві агенти.

Цінний Дарунок!

дїстане сейчас від нас той, хто пришле нам 5 вірних адресів Українців, котрі наміряться скоро їхати до рідного краю.

Ukrainian Dept., 93 East 3rd St., New York, N. Y.

